

Valsts prezidenta Egila Levita runa Satversmes tiesas Jaunā gada atklāšanas svinīgajā sēdē

Publicēts: 10.01.2020.

[Egils Levits](#)

Ļoti cienītā Satversmes tiesas priekšsēdētājas kundze!

Augsti godātie tiesneši!

Augsti godātie Latvijas konstitucionālo orgānu pārstāvji!

Satversmes tiesa pērn aizsāka jaunu tradīciju, kas ir eiropiska, moderna un progresīva, juridiskai kultūrai atbilstoša tradīcija, – iesākt gadu ar šāda veida svinīgu sanākumi, kurā piedalās visu konstitucionālo orgānu pārstāvji. Kādēļ konstitucionālo orgānu pārstāvji? Tādēļ, ka tie tiešā veidā realizē Satversmi ikdienā.

Satversmes tiesas atskats uz aizvadīto gadu, kas ir jūsu rīcībā, ļauj labāk saskatīt gada aktualitātes, tiesiskajā sistēmā risināmos jautājumus un Satversmes tiesas jaunākās atziņas.

Ļoti svarīgi ir tas, ka Satversmes tiesa sava darba aktualitātes skaidro citiem konstitucionālajiem orgāniem un sabiedrībai. Citiem konstitucionālajiem orgāniem tādēļ, ka tiem šīs atziņas ir jāisteno tālākajā praksē. Šīs atziņas nevar palikt spriedumā, nevar palikt izdrukātas sprieduma tekstā, tās pavada Saeimas, Ministru kabineta un citu konstitucionālo orgānu darbu visu laiku kopš brīža, kad spriedums stāties spēkā.

Kā jau priekšsēdētājas kundze ir norādījusi, Satversmes tiesa ir aizvadījusi intensīvu gadu ar vairākiem būtiskiem spriedumiem, kas ietekmēs sabiedrību un mūsu tiesiskās sistēmas attīstību. Es minētu divus virzienus, neminēšu kādus spriedumus, jo tos jau

priekšsēdētājas kundze nosauca.

Viens ir "Izglītības reformas" jautājums. Satversmes tiesas ieskatā "Izglītības reforma" ir vērsta uz solidaritātes nostiprināšanu sabiedrībā, getoizācijas samazināšanu mūsu sabiedrībā un mūsu sabiedrības vienotību ap latviešu valodu un latviešu kultūru, kur skolu uzdevums ir dot tālāk skolēniem šīs pamatvērtības, vienlaikus pastāvot iespējai un konstitucionāli aizsargātai iespējai arī mazākumtautībām attīstīt, veicināt un lietot savu valodu, attīstīt savu kultūru. Taču tā nevar būt alternatīva kopējai valodai, tas ir, valsts valodai, un tas izriet no Satversmes tiesas sprieduma. Tāpat šajos spriedumos Satversmes tiesa, kā saka, "svēra" un konstatēja par labu esam pašreizējās reformas plānus, ko valdība un Saeima ir akceptējusi.

Attiecībā uz otru aspektu, kas ir Satversmes tiesas spriedumos ļoti svarīgs, tas ir labas likumdošanas jautājums, ko Satversmes tiesa ir kā uzdevumu konstatējusi, un tieši šo nepilnību novēršana tagad ir valdības un Saeimas uzdevums. Kādā veidā to novērst, tur arī ir zināmi plāni un domas, un viens no tiem ir Valsts padomes kā jauna konstitucionālā orgāna ieviešana, jo to darbu neveic neviens. Uzsveru – neveic neviena pašreizējā struktūrvienība, bet tas ir tālāku diskusiju jautājums, tāpēc es gribētu uzsvērt, ka Satversmes tiesa 2019. gadā ir devusi būtisku ieguldījumu mūsu tiesiskās sistēmas uzlabošanā. Vismaz devusi uzdevumu, kā to vajadzētu uzlabot. Arī konstatējusi, ka tas, ko valdība un Saeima ir darījusi, ir labi, runājot par "Izglītības reformu", – labi un vajadzīgi.

Satversmes tiesa šajā laikā, beidzamajos gados, ir nostiprinājusi savu lomu un prestižu Eiropas un starptautiskā līmenī, un tā ir jauna attīstība. Pirmkārt, tas ir saistīts ar Satversmes tiesas darbību, bet, otrkārt, tas ir saistīts arī ar to, ka globalizācijas apstākļos tiesiskās sistēmas tuvinās cita citai un arī attiecību idejas ļoti ātri pārceļo no vienas valsts uz otru – vienas tiesiskās sistēmas uz otru. Tādēļ tas automātiski rada šo nepieciešamību pēc ciešākas sadarbības konstitucionālā, un es pat teiktu plašāk – arī visu tiesu sadarbības jomā.

Man jāsaka, ka Satversmes tiesa šajā līmenī ir viena no aktīvākajām Eiropas tiesām. Es teiktu (un tas ir mans personīgais novērojums), viena no divām pašām aktīvākajām, un tās ir Latvijas Satversmes tiesa un Vācijas Konstitucionālā tiesa. Abas kopā tās lielā mērā rīkos pirmo Eiropas Savienības Konstitucionālo tiesu konferenci, un tā notiks tieši Rīgā sadarbībā ar Eiropas Savienības Tiesu. Savā laikā pirms šī amata es piedalījos šīs idejas veidošanā Eiropas Savienības Tiesā ar domu radīt vienu sadarbības tīklu Eiropas Savienības Konstitucionālajām tiesām.

Es gribētu pievērsties specifiski dažiem tiesiskuma jautājumiem Latvijā. Mēs daudz Latvijā lietojam vārdu "tiesiskums". Apdomājot mēs varam konstatēt, ka vārdam "tiesiskums" nav tieša tulkojuma citās valodās. Angļu valodā "justice", franču "justice" un vācu valodā "die Rechtlichkeit" netiek tādā pašā veidā lietots, kā mēs lietojam vārdu "tiesiskums". Tā ir samērā interesanta, teiksim, latviešu juridiskās kultūras īpatnība. Ir tuvi jēdzieni, bet ne tieši tāds jēdziens. Tuvi jēdzieni ir, piemēram, jautājums par tiesisku valsti, kas arī lietots Satversmes ievadā, bet starpība starp tiesiskumu un tiesisku valsti ir tāda, ka es definētu tiesiskumu kā principu, kā visu publisko varu – amatpersonu un institūciju rīcība, bet arī privātpersonas rīcība atbilst tiesībām. Šī ir atšķirība no, teiksim, "justice" (angļu val.) vai "justice" (franču val.), kad ir runa tikai par publiskām personām. Piemēram, ja es pārku avīzi *Narvesen* kioskā, tad šim darījumam ir jābūt tiesiskam. Tuvs jēdziens ir "tiesiska valsts". Tas ir tiešais tulkojums, vismaz vācu valodā – "der Rechtsstaat", un aptuvens tulkojums angļiski "rule of law". Tiesiska valsts nozīmē valsts iekārtu, kurā tiesiskums darbojas, bet tiesiskums ir ideja, tiesiskums ir princips, un šis princips attiecas uz visiem sabiedrības locekļiem, kuri darbojas, dzīvo tādā sabiedrībā, kurā valda tiesiskuma ideja.

Tiesiskums ir Latvijas konstitucionālās identitātes obligāts elements. Latvija ir tiesiska valsts, tātad valsts iekārta, kas nodrošina tiesiskumu, un tas nozīmē, ka visi tiesiskas valsts principi tiek īstenoti un par to gādā visi konstitucionālie orgāni, bet beidzamā instancē par to gādā tieši Satversmes tiesa. Ja visi pārējie konstitucionālie orgāni neizdara savu darbu pareizi, tad beidzamā institūcija ir Satversmes tiesa, un tās uzdevums mūsu konstitucionālajā iekārtā ir gādāt par to, lai tomēr tiesiskums uzvarētu.

Tiesiskumam ir tuva nozīme ar jēdzienu "taisnīgums", bet tas vēl nav "tiesiskums". Es redzu to tādā veidā, ka taisnīgums ir saturisks jautājums – vai kaut kas ir taisnīgi vai nav taisnīgi. Savukārt tiesiskums ir procedurāls princips, kas nodrošina taisnīguma īstenošanu.

Tātad, lai gan simtprocentīgi nav iespējams novilkt robežas, tomēr lielā mērā mēs varam teikt, ka tiesiskums ir procedurāls princips, kas saka, ka visai cilvēka rīcībai no rīta līdz vakaram, visiem Latvijas iedzīvotājiem ir jādarbojas un jādzīvo tā, ka viņu rīcība

saskan ar tiesībām. Tiesiska valsts ir konstitucionāla iekārta, kas nodrošina, ka tiešām šī rīcība saskan ar tiesībām. Ja tā nesaskan, tad ir jābūt zināmām konsekvencēm, kas liek novērst trūkumus.

Tiesiskums, taisnīgums un tiesiska valsts veido kompleksu, un šis komplekss ir Satversmes neaizskaramā kodola sastāvdaļa. Es teiktu, pat viens no centrālajiem neaizskaramā kodola elementiem. Tas nozīmē to, ka šo elementu nav tiesīgs aizskart neviens konstitucionāls orgāns – ne Saeima, ne Ministru kabinets, ne arī tiesa, lemjot konkrētas lietas, un arī ne pilsoņu kopums. Kamēr vien darbojas Satversme, šo neaizskaramo kodolu nevar svītrot vai modificēt tā, ka vienā jomā šis komplekss nedarbojas.

Tādēļ tiesiskums raksturo mūsu sabiedrību, kur ir būtiska taisnīguma nodrošināšana un tiesības kā taisnīguma sasniegšanas veids. Visi trīs vārdi semantiski ir līdzīgi, taču tie nav identiski, un tiem katram ir savs saturs tādā veidā, ka tie veido vienu kompleksu sistēmu. Kompleksu sistēmu, kas raksturo mūsu sabiedrību.

Taču tiesiska valsts nav tikai konstitucionālā deklarācija vai lozungs. Tiesiskas valsts principam ir jābūt īstenotam, tas ir tiesiskas valsts uzdevums, bet to nevar īstenot tikai ar tiesu un konstitucionālo orgānu un tam padoto iestāžu palīdzību. Šim kompleksam (un tas ir mūsu Satversmē noteikta kā viena no pamatvērtībām) ir jābūt internalizētam sabiedrībā. Katram cilvēkam automātiski vajadzētu domāt, ka es rīkojos tiesiski, un nav viņam, teiksim, jābūt juristam, lai to katru reizi konstatētu.

Katrā ziņā šai apziņai ir jābūt, un šī apziņa, tāpat kā daudzas vērtības kā tādas, neiedzimst. Zidainim vienas dienas vecumā nav nekādas šāda veida apziņas. Tas nozīmē, ka tas ir sabiedrības uzdevums šādu apziņu ieaudzināt tādā veidā, ka tad, kad viņš kļūst pilngadīgs, vismaz tad šī apziņa jau būs, un tā darbosies automātiski.

Tas ir arī, starp citu, viens no izglītības sistēmas uzdevumiem – šādu apziņu veidot. Šī apziņa nav tikai mācāma no mācību grāmatām. Parasti apziņa veidojas kompleksi jaunam cilvēkam, redzot praksi, ko saskata uz ielas vai savā ģimenē, vai skolā, un, protams, arī tas, ko viņš iemācās apzināti.

Arī jautājumā par “Izglītības reformu” redzam, ka šāda tiesiskā apziņa apzināti sabiedrībā un valstī tiek ieaudzināta jaunajā paaudzē, lai visa sabiedrība attiecīgi funkcionētu.

Liberālais filozofs Poppers 1942. gadā sarakstīja samērā ietekmīgu grāmatu “Demokrātija un tās ienaidnieki”, ko viņš uzrakstīja emigrācijā Jaunzēlandē, kamēr Eiropā notika karstas cīņas, un viņš tur runā par atklātumu sabiedrībā. Viņš bija demokrātijas minimālists, un viņš teica, ka demokrātijas lielākā priekšrocība, salīdzinot ar visām citām valsts iekārtām, ir tā, ka pilsoņiem ir iespēja nomainīt valdību. Jo, ja viņi nav apmierināti ar valdību, tad, lūk, ir viens mehānisms, kā valdību nomainīt, bet viņš teica, ka mēs nevaram panākt demokrātiskā ceļā labu valdību, mēs varam tikai nomainīt sliktu valdību pēc kāda laika. Ja pilsoņu ieskatā valdība paliek sliktā, tad to nomaina, un tas nozīmē, ka demokrātija funkcionē.

Es gribētu šo uzstādījumu – demokrātija un tās ienaidnieki – pārnest uz “tiesiskums un tās ienaidnieki”. Kas tad ir tiesiskuma ienaidnieki? Es tādos saredzu četrus. Viens ienaidnieks ir tiesību nihilisms. Tā ir tāda sistēma jeb tāda sabiedrība, kas darbojas ikdienā. Cilvēki strādā no rīta un vakarā iet gulēt, bet savā ikdienas rīcībā nedz institūcijas, nedz sabiedrība neņem vērā tiesības. Tātad tas ir tiesību nihilisms. Šādā sabiedrībā, protams, darbojas citi mehānismi lēmumu pieņemšanā, jo lēmumi tiek pieņemti jebkurā sabiedrībā, tiesības savukārt tādā veidā, kā to mēs pazīstam Rietumu sabiedrībā, tiek pieņemtas demokrātiskās procedūras ceļā un vairāk vai mazāk atbilst sabiedrības un sabiedrības vairākuma interesēm. Savukārt tur, kur darbojas tiesību nihilisms, tādā gadījumā darbojas spēcīgs princips. Ja mēs paskatīsimies vēsturē, tiesiska valsts un tiesiskums ir ļoti jaunas parādības vēsturē, es teiktu, tās pastāv pēdējos 150–200 gadus.

Ja mēs paskatāmies kaut vai mūsu Livonijas vēsturi (un nupat ir iznākusi jauna grāmata par Livonijas vēsturi), tur mēs redzam, ka nekāds tiesiskums īsti nav. Tur, kur savāc lielāku karaspēku un kas uzmetās par nodokļu iekasētājiem, tas arī valda. Tas ir tiesību nihilisms.

Latvijā šodien tam ir jau diezgan maza nozīme, kaut gan 90. gados tiesību nihilisms bija ļoti izplatīts, saistīts ar to, ko socioloģijā sauc par anomiju, tas nozīmē, ka normas īsti nedarbojas.

Nākamais ienaidnieks tiesiskumam ir tiesību formāla piemērošana, un šeit mēs joprojām īsti neesam stingri attālinājušies no tās tiesību sistēmas, kas mums bija uzspiesta okupācijas periodā. Es teiktu, zināmā veidā esam pārejas periodā, kaut gan pārejas

periods iet uz beigām, un it sevišķi, pateicoties Satversmes tiesas judikatūrai, jo Satversmes tiesa ir parādījusi, ka tiesības tiek piemērotas pēc būtības.

Mēs tomēr mēdzam vēl redzēt tiesību normu formālu piemērošanu, mēs redzam piemērus, kur tas notiek, un visi zina, ka tas ir nepareizi, bet attiecīgā amatpersona saka: "Es esmu likumu izpildījis!" Tā tas nevar būt, dārgie kolēģi! Tiesiskā valstī un valstī, kur valda tiesiskums, tas nevar būt, un tas nozīmē, ka šeit, mūsu Latvijā, ir jāpiestrādā pie tiesību formālas piemērošanas.

Nākamais tiesību ienaidnieks ir tiesību apiešana. Tas nenozīmē tiesību normu formālu piemērošanu, bet tiesību apiešanu kā vienu no metodēm, kā tiesības nepiemērot konkrētā gadījumā, kā tas ir vajadzīgs, vai nepiemērot pēc būtības. Tas atšķiras no jautājuma par tiesību normu formālu piemērošanu. Ir arī Civillikumā zināma norma, un arī faktiski visos man zināmos citos valstu Civillikumos ir noteikts, ka darījums, kas ir veikts, lai apietu tiesības, nav spēkā. Taču tiesām ir jāprot piemērot šo normu, kas ir arī mūsu Civillikumā, lai nepieļautu tiesību apiešanu.

Ir vēl viens beidzamais no manis minētajiem tiesiskuma ienaidniekiem, un tā ir tiesību ļaunprātīga izmantošana. Tiesību ļaunprātīga izmantošana ir tas, ka cilvēki atsaucas uz savām tiesībām, bet ļaunā nolūkā. Šeit man jāsaka, ka Eiropas Savienības judikatūrā ir diezgan plaša judikatūra, kas nepieļauj tiesību ļaunprātīgu izmantošanu. Es īsti nezinu, cik tālu ir mūsu tiesu sistēma šajā cīņā ar vienu no tiesiskuma ienaidniekiem. Ja formāli kāds raugās, teiksim, nāk kāds cilvēks un norāda – šīs ir manas tiesības, tad tiesnesis var konstatēt, ka jūs izmantojat šīs tiesības ļaunprātīgā nolūkā, un tādā gadījumā šīs tiesības nedrīkst tikt izmantotas. Šis ir, man šķiet, vēl samērā jauns aspekts, ko mūsu tiesu sistēma vēl nav īsti apsvērusi, tas izriet arī no Civillikuma pirmā panta. Tātad tiesiskie darījumi ir jāveic labā ticībā, nevis ļaunprātīgi.

Piemēram, citu valstu Civillikumos tas ir arī noteikts specifiski, bet Šveices Civillikuma otrais pants ir noteikts tā: "Tiesību ļaunprātīga izmantošana nav pieļaujama." Viss.

Šie četri ienaidnieki joprojām Latvijā ir dzīvi – daži vairāk, daži mazāk. Ne tikai tiesas, bet arī citu konstitucionālo orgānu pārstāvji, kas ikdienā īsteno tiesības, ir aicināti cīnīties ar šiem tiesiskuma ienaidniekiem. Problēma daļēji ir tā, ka viena daļa no atbildīgajām amatpersonām nemaz neatpazīst šos tiesiskuma ienaidniekus, un šeit droši vien arī ir zināms izglītības darbs Satversmes tiesai gan savos spriedumos, ko tā ir iezīmējusi, gan arī, teiksim, ar cita veida problematizēšanu panākt to, lai tiesiskums tiktu simtprocentīgi īstenots mūsu valstī. Tiesiskums tādā veidā kā mēs, latvieši, lietojam šo jēdzienu, kas ir specifisks Latvijā, bet citos jēdzienos ietverts citās valstīs.

Kolēģi!

Es gribētu nobeigumā minēt vēl vienu jautājumu. Tas ir jautājums par Satversmes tiesas nolēmuma īstenošanu, jo Satversmes tiesa ir vadošais konstitucionālais orgāns tiesiskuma īstenošanā mūsu valstī, un Satversmes tiesa strādā ar savu instrumentu, kas ir nolēmums, spriedums. Līdzīgi to dara Augstākā tiesa un pārējās tiesas, bet Satversmes tiesai ir īpaša loma, un Satversmes tiesa šo savu uzdevumu ļoti apzināti un disciplinēti katru reizi pielieto. Satversmes tiesas spriedumos ir arī bieži minēti uzdevumi citiem konstitucionālajiem orgāniem.

Valsts prezidentam līdz šim nav dots, šķiet, neviens uzdevums, bet ir noteikti uzdevumi, kas ir doti citiem, un tas ir normāli, jo mūsu politiskā vara ir koncentrēta Saeimā, Ministru kabinetā. Ministru kabinetam un Saeimai ir doti uzdevumi, lai nodrošinātu to, ka tiesiskums tiek īstenots. Šeit mums ir zināms vājums, proti, ka nav tādu īstu mehānismu, kā panākt, lai šie uzdevumi tiktu izpildīti. Teorētiski ir iespējams vēlreiz vērsties Satversmes tiesā, bet tas ir ļoti neērts mehānisms, un ne vienmēr arī tas varētu novestu pie rezultāta. Eiropas Savienības Tiesā šāds mehānisms ir tā saucamais sekundārais process. Piemēram, Eiropas Savienības Tiesa ir noteikusi kaut ko (un ļoti retos gadījumos Eiropas Savienības Tiesas spriedumi netiek pildīti), un šajā gadījumā Komisija nāk otrreiz uz Eiropas Savienības Tiesā sūdzēties par to, ka pirmais spriedums netiek izpildīts. Šādi gadījumi tiešām ir ļoti maz, jo valstis ir likumpaklausīgas, bet tas ir interesants mehānisms, ko īsteno Eiropas Savienības Tiesa. Ja otrreiz tiesa konstatē, ka spriedums netiek izpildīts, tad tādā gadījumā tiek "ieslēgts pulkstenis", un ar nākamo dienu pēc otrā sprieduma spēkā stāšanās valstij sāk krāties soda nauda, un šī soda nauda tiek aprēķināta pēc zināmas formulas, ņemot vērā iedzīvotāju skaitu, iekšzemes kopproduktu un pārkāpuma smagumu. Tad ļoti ātri šis jautājums tiek atrisināts. Parastā argumentācija tāda valstīm ir, ka mūsu parlamentā rit ilgas diskusijas un ir citi jautājumi, tāpēc mēs nespējam laicīgi to spriedumu ieviest, bet, ja pēc šī otrā sprieduma katru dienu jāsāk maksāt, teiksim, 100 000 eiro, tādā gadījumā ļoti ātri šie likumi tiek pieņemti. Es nedomāju, ka tas Latvijā tieši

šādā veidā jāievieš, bet es teiktu, ka tas ir viens iedvesmas avots mehānismiem, kādā veidā var panākt uzdevumu izpildi.

Varbūt nav vajadzīgs tieši šādu pātagu iestrādāt likumā, bet katrā ziņā tas ir viens aspekts, kas pieder pie modernas juridiskās kultūras. Varbūt vispirms var "pakratīt ar pirkstu" un teikt: "Ja šis jautājums netiks atrisināts, tādā gadījumā mēs pieņemsim likumu." Es nezinu, vai tas būtu vajadzīgs, bet katrā ziņā uz šo problēmu es gribēju norādīt, proti, padomāt, vai tiešām mums vajadzētu likumā šāda veida instrumentu iestrādāt, lai nodrošinātu tiesiskumu.

Dāmas un kungji!

Paldies par šo izdevību pateikt dažas domas par Satversmes tiesas darbību un tiesiskumu valstī, norādot uz tiesiskuma idejas būtību un saistību ar citiem līdzīgiem jēdzieniem, piemēram, tiesiska valsts un taisnīgums. Ir vēl citi, kas arī tuvu, – likuma vara, likumība, bet tiem ir katram sava nozīme. Taču tie visi veido vienu kopēju kompleksu zem jēdziena "tiesiskums".

30 gadus pēc neatkarības atjaunošanas mēs simtprocentīgi esam tiesiska valsts, un šodien es teiktu, ka mēs esam tiesiska valsts. Ja mēs nebūtu tiesiska valsts, tad mēs nevarētu darboties Eiropas Savienībā. Bet, kā jebkurai valstij, ne tikai Latvijai, mums ir zināmi trūkumi, un šie trūkumi ir normāli jebkurai sistēmai jebkurā tiesību sistēmā jebkurā valstī. Nav valstu bez trūkumiem.

Jo labāk darbojas šo trūkumu novēršanas mehānismi, jo šo trūkumu ir mazāk. Tas nozīmē, ka valsts tiesiskuma kvalitāti var novērtēt arī, raugoties uz to, kā darbojas šie korektūras mehānismi – tiesa un Satversmes tiesa, dažādas citas institūcijas. Šeit man jāsaka, ka patiešām mums šie korektūras mehānismi vēl nav tik spēcīgi kā vajadzētu būt, un līdz ar to kļūdu procents mums ir augstāks nekā vajadzētu būt. Es neteiktu arī, ka Eiropas Savienības salīdzinājumā mēs esam vissliktākā valsts. Noteikti, nē. Dažādi rādītāji, kas norāda uz to, ka mēs esam apmēram pa vidu, un tiesas priekšsēdētāja zina šo statistiku. Katru gadu Eiropas Savienība izvērtē 28 valstu tiesību sistēmas, un mēs esam apmēram pa vidu, kas, protams, ir labi, bet, tā kā mūsu mērķi ir lielāki par to, tas nozīmē, ka mums vajadzētu uzlabot arī šo sistēmu.

Es nosaucu četrus tiesiskuma ienaidniekus, un es speciāli lietoju vārdu "ienaidnieki", lai uzsvērtu šo momentu, jo ir cilvēki, amatpersonas, kuras neatpazīst šos ienaidniekus. Tātad tie ir tiesību nihilisms, kas šodien nav pārāk izplatīts vairs. Tas ir viens ienaidnieks, kurš jau ir "iebēdzis mežā". Tad ir tiesību formāla piemērošana, un šeit ir problēma, kolēģi, es lūdzu pievērst uzmanību tiesību apiešanai. Un tad ir tiesību ļaunprātīga izmantošana. Šeit primāri ir runa par privātpersonām, kuras izmanto institūcijas, tiesu varu savu ļaunprātīgu nolūku īstenošanā, būtībā padarot institūcijas un tiesu varu par saviem līdzatbildīgajiem. Tātad šogad vajadzētu runāt par šiem tiesiskuma deficītiem.

Kolēģi, liels paldies jums par iespēju dalīties ar jums savās pārdomās par šo jautājumu! Es novēlu Satversmes tiesai veiksmīgu gadu!

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-egila-levita-runa-satversmes-tiesas-jauna-gada-atklasanas-svinigaja-sede>